
»» OBSAH ««

Hráč	3
Věčný manžel	131
Nemilá příhoda	253
Ediční poznámka	301

»» EDIČNÍ POZNÁMKA ««

Všechny tři prózy F. M. Dostojevského zařazené do tohoto svazku vznikly v desetiletí po návratu ze Sibiře, kam byl odsouzen a kde strávil zhruba deset let. Šedesátá léta 19. století jsou pak vyplněna překotnou prací – Dostojevskij ze sebe vychrlil za tu dobu, hnán potřebou sebevyjádření, avšak také finanční tísňí a nakladatelovým bičem, tři velké romány (*Uražení a ponížení*, *Zločin a trest*, *Idiot*), dále *Zápisky z Mrtvého domu* a další prózu i rozsáhlejší tvorbu publicistickou (viz *Deník spisovatelův*).

V *Hráči* i ve *Věčném manželovi* částečně naráží na některé momenty z vlastního života a částečně uplatňuje nebo prosazuje své osobní a politické názory. Vážné věci dovede podat tak, že tragické je někdy překrýváno humorným až komickým. Zvláště výrazné je to ve *Věčném manželovi*, kde je tragický moment dohnání dítěte až k smrti přehlušován plynulým vykreslováním člověka bez vlastní vůle, kterého při životě udržuje dominantní manželka, dnešním výrazivem řečeno téměř domina. Vlastně bychom se měli zeptat: co je na tom komického?

Věčný manžel a *Hráč* jsou autorem uváděny jako romány. Někdy je u Dostojevského obtížné stanovit, kde končí povídka a začíná novela a kde končí novela a začíná román. Východisko tu máme jen jedno, nechat řešit problém autora samého.

U *Hráče* je pozoruhodné, jak text románu koresponduje s textem autorovy osobní korespondence – hlavní postava *Hráče* má až fantasticky přesné odpovídající rysy jako autor, též vášnivý hráč. Čtème dopis Dostojevského V. D. Konstantové: „Cestou jsem se asi čtyři dny zdržel ve Wiesbadenu a samozřejmě jsem hrál ruletu. A víte co? Neprohrál jsem, ale vyhrál, i když jsem nevyhrál tolik, kolik jsem chtěl, 100 000, přece jen nějakou kapku jsem vyhrál... v těch čtyřech dnech jsem si bedlivě všímal hráčů. Sází jich tam několik set, ale kromě dvou jsem nenašel nikoho, kdo umí hrát... znám tajemství, jak se dá nejen neprohrát, ale určitě vyhrát. Toto tajemství opravdu znám.“ A dál dopis bratrovi M. D.: „Píšeš, jak je možné všechno prohrát, když cestuješ s tím, koho miluješ...?“ (Viz F. M. D.: *Dopisy*, Odeon, Praha 1966, str. 120 a 122.) Zvláště v dopisu bratrovi následují pak pasáže téměř k nerozeznání od textu románu.

Nemilou příhodu bychom mohli považovat za úsměvný příspěvek, v němž autor postavil do směšného světla téměř nezbytnou postavu generála, dodávající často v ruské próze tu pravou váhu a správné ladění pořádné svatbě. Zde přítomnost „váženého“ hosta naopak působí rušivě a bortí tak hezky připravenou slavnost. I tady však v pozadí zesměšněného naboba zůstává problém malého, ubohého, uskřípnutého človíčka, přehlíženého úředníčka.

Osobní zpověď a osobní zkušenost i vyjádření vlastních názorů, to vše činí Dostojevského ještě po půldruhém století přesvědčivým i dnes.

Pro vydání byl po běžných redakčních zásazích použit dosavadní překlad Rudy Havránkové.

J. B.